

Študijski vodnik

po

Laudato Si!

Medfrančiškova komisija za pravičnost, mir in integriteto stvarstva, avgust 2015

Najvišji, vsemogočni, dobri Gospod,
tebi hvala, slava in čast in ves blagoslov.
Tebi, Najvišjemu, edinemu pristoji
in nihče ni vreden tebe imenovati.

Hvaljen, moj Gospod, z vsemi tvojimi stvarmi,
posebno s soncem, velikim bratom,
ki razsvetljuje dneve in nas.
Lepo je in v velikem sijaju žari.
Tebe, Najvišji, odseva.

Hvaljen, moj Gospod, v sestri luni in zvezdah;
ustvaril si jih na nebu jasne, dragocene in lepe.

Hvaljen, moj Gospod, v bratu vetru in zraku,
v oblačnem in jasnem, sploh vsakem vremenu,
s katerimi ohranjaš svoje stvari.

Hvaljen, moj Gospod, v naši sestri vodi;
mnogo koristi ponižna, dobra in čista.

Hvaljen, moj Gospod, v našem bratu ognju,
v katerem nam noč razsvetljuješ:
lep je in vesel in krepak in močan.

Hvaljen, moj Gospod, v naši sestri zemlji,
ki nas kakor mati hrani in nam gospodinji,
in prinaša različno sadje in pisane rože z zelenjem.

Hvaljen, moj Gospod, v onih,
ki zaradi tvoje ljubezni odpuščajo,
in prenašajo slabosti in trpljenje.
Blagor njim, ki ostanejo v miru,
zakaj ti, Najvišji, jih boš kronal.

Hvaljen, moj Gospod, v naši sestri smrti,
ki ji nihče v življenju ne uide.
Gorje njim, ki umrjejo v smrtnem grehu,
a blagor njim, ki počivajo v tvoji najsvetejši volji,
zakaj druga smrt jim ne bo mogla storiti žalega.

Hvalite in poveličujte mojega Gospoda
in zahvalite se mu in služite mu v veliki ponižnosti.

Dragi sestre in bratje, naj vam Gospod podeli mir!

Z velikim veseljem ponujamo Vodnik dokumenta Laudato Si. Medtem ko so potekale priprave na objavo enciklike, je Konferenca Frančiškove družine (CFF) stopila v stik z nami, Medfranciškovo komisijo za pravičnost, mir in integriteto stvarstva (Rimljani VI) in zahtevala, da se pripravimo na papeško pismo. Kot odgovor smo predlagali oblikovanje Vodnika, ki bi spodbudil branje in preučevanje enciklike. CFF je sprejela naš predlog.

Ta Vodnik je na poseben način ponujen Frančiškovi družini in tistim, s katerimi sodelujemo. Papež Frančišek je jasno poudaril, da je njegov navdih, ne samo za encikliko, temveč tudi za papeštvo, sveti Frančišek iz Assisija. Tako je zapisal: "Verjamem, da je sveti Frančišek odličen primer tako skrbi za ranljive kot za celovito ekologijo, ki jo živimo radostno in pristno." Danes smo vabljeni, da to sporočilo poosebljamo v svetu in živimo po zgledu našega vzornika svetega Frančiška ter jasno slišimo krik ubogih in ranljivih ter krik zemlje.

Vodnik je predstavljen tudi vsem ljudem dobre volje, ki bi se jim zdel koristen. Papež Frančišek v Laudato Si večkrat poziva k dialogu na vseh ravneh in med vsemi akterji reševanja nujne krize današnjega dne. Naj najdemo načine, kako skupaj odgovoriti na njegove vztrajne pozive.

Navodila za uporabo tega Vodnika so zelo preprosta:

- Uporabiti ga je treba z besedilom enciklike v roki; Vodnik je bil pripravljen z namenom, da bi spodbudil posameznike in skupine, ki ga uporabljajo, k preučevanju neposredne papeževe besede. Torej tisti, ki sodelujejo, potrebujejo besedilo enciklike in tudi izvod študijskega Vodnika.

Vodnik je razdeljen na sedem razdelkov se pravi uvod in šest poglavij; pripravljen je program devetih srečanj: najprej je splošni uvod, po eno srečanje je pripravljeno za vsakega od sedmih sklopov in končno srečanje, ki je namenjeno oceni izkušenj.

Izberite voditelja za celoten program in vodjo za vsakega od srečanj. Vodja mora udeležence opozoriti, da pred srečanjem preberejo ustrezen del enciklike in nato poskrbi za uspešen potek srečanja ter za to, da bodo vsi imeli priložnost sodelovati.

Vsako srečanje začnite s trenutkom refleksije, molitve, razmišljanja. Zakaj se je skupina zbrala? Kakšne rezultate iščete? Potem pogledajte v Vodniku povzetek obravnavanega razdelka. Preberite ga počasi. Ko komentar ali citiranje pritegne pozornost udeležencev, pogledajte v encikliko in preberite celoten odsek, iz katerega je vzet citat. Kakšen je odziv udeležencev na odlomek? Nato nadaljujte s povzetkom.

Po povzetku nadaljujte z vprašanji za razmislek. Kadar je mogoče, poiščite čim bolj konkretne odgovore na vprašanja. Kako se lahko udeleženci odzovejo vsak zase? Kako se lahko odzove skupina? Katere predloge bi lahko sprejeli za širšo skupnost? Kako lahko lokalna skupnost postane iskra, sposobna, da prižge večje dejavnosti, potrebne za soočanje s svetovno krizo? Nenehno iščite načine, kako uresničiti predloge iz enciklike.

Po prvih osmih srečanjih je načrtovano ocenjevanje in praznovanje. Kaj je skupina lahko dosegla? Kateri koraki so potrebni za nadaljevanje procesa? Kako lahko skupina v prizadevanje vključi druge? Morda bi bilo za tiste, ki so sodelovali v študijski skupini, zanimivo, da oblikujejo nove skupine z novimi udeleženci?

Sestre in bratje, upamo, da vas bo ta Vodnik spodbudil k branju in preučevanju enciklike, zlasti v skupinah, ki bodo nato lahko sodelovale pri pozivanju k spremembam, potrebnim za spopadanje s trenutno krizo. Zavedamo se, da so vsi vodniki, kot je ta, kulturno omejeni. Zato vabimo Frančiškovo družino v vsaki regiji, da razmisli o pripravi regionalno bolj primerne študijskega vodnika. Želimo zagotoviti, da Vodnik ne bo elitni dokument, temveč pomoč vsem, ki želijo brati, razumeti in živeti besede papeža Frančiška, ki jih najdemo v *Laudato Si*. Prosim, da ga delite dalje.

Prosim, da bo Vodnik koristen pripomoček pri razumevanju sporočila enciklike in pri spodbujanju procesa nenehnega spreobrnjenja, tako bistvenega za življenje po evangeliju!

Člani ekipe Rimljani VI

Uvod

Povzetek:

Podnaslov papeževe enciklike *Laudato Si* jasno določa osnovno skrb pisma: O skrbi za skupni dom. Sveti Frančišek nas opominja, da je „naš skupni dom kakor sestra, s katero si delimo življenje, in dobra kakor mati, ki nas sprejema v svoje naročje. (# 1). Naša sestra joka zaradi škode, ki ji je bila storjena zaradi naše pomanjkljive odgovornosti, in ker "smo rasli z mislijo, da smo njeni lastniki in gospodarji, da nam je dovoljeno njeno ropanje" (# 2).

Glede na splošno poslabšanja okolja, v katerem smo se znašli, papež Frančišek poziva vse, ki živijo na tem planetu, naj začnejo dialog o našem skupnem domu (# 3). Pri tem navaja svoje papeške predhodnike, ki so pred njim opozarjali na te težave, in komentira, da njihova zaskrbljenost odmeva v razmišljanjih številnih znanstvenikov, filozofov, teologov in družbenih organizacij, skupaj z drugimi Cerkvami in krščanskimi skupnostmi ter drugimi religijami. (# 3-9).

Papež Frančišek poudari pomembnost svetega Frančiška Asiškega za njegovo življenje in službo ter ga poimenuje "odličen zgled skrbi za to, kar je slabotnega, kakor tudi za veselo in pristno živeto celostno ekologijo", s čimer očitno navaja eno temeljnih tem enciklike, odnos med socialno pravičnostjo in skrbjo za okolje. Papež pravi: »V njem (svetem Frančišku) se do zadnjega vlakna neločljivo prepletajo skrb za naravo, pravičnost do revežev, vpetost v družbo in notranji mir.« (# 10). Opozarja nas, da če se podobno kot sveti Frančišek ne približamo naravi in okolju z odprtostjo in čudenjem, "bomo ravnali kot oblastniki, porabniki ali navadni izkoriščevalci naravnih danosti, in ne bomo zmogli krotiti svoje dobičkaželjnosti." (# 11).

Papež jasno izreka poziv: "Žgoči izziv, kako zavarovati naš skupni dom, vsebuje skrb po združitvi vse človeške družine pri iskanju vzdržnega in celostnega razvoja, ..." (# 13), ki zahteva "nujno obnovo dialoga o tem, kako naj skrbimo za prihodnost planeta" (# 14). Priznava težave, povezane s tem pozivom, ne le zaradi močnega nasprotovanja, ampak tudi zaradi ravnodušnosti. "Zadržanost, ki ovira reševanje, se tudi med vernimi vleče od zanikanja težav do ravnodušnosti, od lagodne vdanosti v usodo do slepega zaupanja v tehnične rešitve. Potrebujemo novo svetovno solidarnost." (# 14).

Uvod se konča s seznamom določenih tem, ki se bodo pojavljale v celotni encikliki in ki bodo pomagale organizirati in razumeti celotno sporočilo: "... tesno razmerje med ubogimi in ranljivostjo planeta; prepričanje, da je na svetu vse med seboj tesno povezano; kritika novih vzorcev in oblik moči, ki izhajajo iz tehnologije; povabilo k iskanju drugačnega dojemanja gospodarstva in napredka; lastna vrednost slehernega bitja; pomen ekologije za človeka; nujnost iskrenih in poštenih pogovorov; velika

odgovornost mednarodne in krajevne politike; kultura odmetavanja in predlog novega načina življenja. (# 16).

Vprašanja za razmislek:

1. Ime enciklike *Laudato Si* poudarja pomen svetega Frančiška kot navdiha za pismo. Katero od svetnikovih stališč se vam zdi najbolj privlačno/zanimivo?
2. Papež Frančišek jasno izrazi svoje razumevanje, da sta degradacija okolja in družbena krivica resni vprašanji in da sta medsebojno povezani. Kako sami razumete to povezavo? Kako smo lahko del dialoga, h kateremu poziva vse?
3. Preglejte teme, ki so navedene v zadnjem odstavku zgoraj. Katere so po vašem mnenju najpomembnejše?

Prvo poglavje: Kaj se dogaja z našim domom?

Povzetek:

Prvo poglavje enciklike je namenjeno prepoznavanju znamenj časov in papež Frančišek ugotavlja, da " če iskreno pogledamo stvarnost, vidimo, da gre v našem skupnem domu marsikaj hudo narobe. " (# 61). Čeprav priznava, da obstajajo različna mnenja glede stanja in njegovih možnih rešitev, izjavlja, da nas lahko vodi le iskrena razprava med strokovnjaki, ki spoštujejo stališča drug drugega (# 61). Enciklika predlaga šest področij, ki zahtevajo skrbno analizo.

Prvo se ukvarja z onesnaževanjem in podnebnimi spremembami (# 20-26). Številne vrste onesnaževanja povzročajo širok spekter nevarnosti za zdravje, zlasti revnejših, in tehnologija ni edina rešitev teh težav (# 20). Na stotine milijonov ton odpadkov, ki nastanejo vsako leto, večina strupenih, radioaktivnih in biološko nerazgradljivih, je še ena oblika onesnaževanja in zaradi tega je zemlja, naš dom, vse bolj videti kot ogromen kup umazanije (# 21). Te težave so tesno povezane s kulturo odmetavanja, v kateri živimo, ki vpliva tako na obrobne ljudi kot stvari, ki jih hitro spremenimo v odpadke, naučiti se moramo ohranjati vire za sedanje in prihodnje generacije, hkrati pa čim bolj omejiti uporabo neobnovljivih virov (# 22).

Glede podnebnih sprememb papež navaja, da zelo trdno soglasje med znanstveniki kaže na to, da smo trenutno priče motečemu segrevanju podnebja. Čeprav so vključeni tudi drugi dejavniki, številne študije kažejo, da je večina globalnega segrevanja v zadnjih desetletjih posledica predvsem človeške dejavnosti, težavo pa poslabšuje razvojni model, ki temelji na intenzivni uporabi fosilnih goriv. Poleg tega mnogi revni živijo na območjih, ki so jih prizadeli pojavi, povezani s segrevanjem, kar je privedlo do tragičnega povečanja števila migrantov, ki se želijo rešiti iz naraščajoče revščine, ki jo povzroča propadanje okolja. Človeštvo je pozvano, da prepozna potrebo po spremembah življenjskega sloga, proizvodnje in potrošnje ter da spodbuja učinkovito politiko za reševanje teh vprašanj (# 23-26).

Drugo področje je vprašanje vode (# 27-31). Sveža pitna voda je temeljnega pomena, saj je nepogrešljiva za človeško življenje in za vzdrževanje kopenskih in vodnih ekosistemov; razmere so še posebej resne v povezavi z revnimi, saj onesnažena voda povzroča številne smrti in širjenje bolezni (# 28-29). Enciklika jasno navaja, da je dostop do varne in pitne vode osnovna in splošna človekova pravica (# 30).

Tretje področje obravnava izgubo biotske raznovrstnosti (# 32-42). Izumrtje rastlinskih in živalskih vrst, ki ga povzroča človek, spreminja ekosistem in prihodnjih posledic ni mogoče predvideti. Ta izguba ne pomeni samo odstranjevanje virov za nas, ampak tudi izginotje vrst, ki imajo vrednost same po sebi (# 32-33). Priznati moramo dejstvo, da so VSA bitja povezana in soodvisna drugo od drugega (# 42).

Četrto področje obravnava poslabšanje kakovosti človeškega življenja in razpad družbe (# 43-47). Upoštevati moramo učinke poslabšanja okolja, trenutne razvojne modele in kulturo odmetavanja na življenje ljudi (# 43). Upoštevanje teh učinkov kaže, da rast zadnjih dveh stoletij ni vedno privedla do vsestranskega celostnega napredka in izboljšanja kakovosti življenja (# 46).

Peto področje je področje svetovne nepravičnosti (# 48-52). Papež Frančišek jasno pravi, da "poslabšanje razmer v okolju in družbi v resnici najbolj prizadene najšibkejši na planetu", najrevnejše in izključene, ki predstavljajo večino prebivalstva planeta in njihove težave v mednarodnih razpravah pogosto obravnavajo kot nekakšen privesek, skoraj kot obvezno dodatno ali obrobno vprašanje, če jih nimajo za čisto kolateralno škodo. (# 48-49). Enciklika odločno ugotavlja, da „resnični ekološki pristop postaja vedno bolj družbeni pristop, ki mora v razprave o okolju vključiti pravičnost, da bomo poslušali tako krik zemlje kot krik revežev.“ (# 49). Natalitete ni mogoče uporabiti kot grešnega kozla; soočiti se moramo z vprašanjem "skrajnega in selektivnega porabništva nekaterih" (# 50). Zaradi takšnih premislekov se bomo zavedali, da glede podnebnih sprememb obstajajo različne odgovornosti.“ (# 52).

Na koncu prvo poglavje obravnava šibke odzive na naše okoljske težave (# 53-59). Medtem ko nikoli nismo tako slabo ravnali s skupnim domom, kot smo v zadnjih dvesto letih, nismo našli ustreznih odzivov na to krizo, kar kaže na to, da je mednarodna politika podvržena globalni tehnologiji in financam (# 53-54). "Vsakršen poskus družbenih ustanov, da bi uredile stvari, je prikazan kot motnja romantičnih sanjačev ali ovira, ki jo je treba obiti." (# 54). Ne moremo biti zadovoljni s "površno in navidezno ekologijo, ki utrjuje neke vrste otrplost in brezskrbno neodgovornost." (# 59), ampak se moramo soočiti z našo krizo in sprejeti drzne odločitve.

Vprašanja za razmislek:

1. Ali se strinjate s papežem, da Zemlja, ki je naš skupni dom, počasi izginja? Katere dokaze lahko predložite v podporo svojemu mnenju?
2. V zadnjih nekaj letih se pojavljajo nesoglasja glede vzrokov globalnega segrevanja. Papež pravi, da so ob drugih vzrokih glavni vzroki človekove dejavnosti. Kaj mislite? Kaj lahko storimo v svojem osebni, skupni in družbeni življenju za spopad z vzroki podnebnih sprememb?
3. Enciklika poziva vse, naj priznajo vplive, ki jih ima okoljska krizana revne in se spomnijo, da je vsak pravi ekološki pristop vedno tudi družbeni pristop k vprašanju.

Papež tudi pravi, da morajo biti glede podnebnih sprememb različne odgovornosti. Kako lahko ta pristop vpliva na naš življenjski slog?

4. Katero drugo področje, predstavljeno v 1. poglavju, se vam zdi pomembno v razpravi o okoljski krizi?

Drugo poglavje: Evangelij stvarstva – papeževa frančiškova vizija

Povzetek:

Papež Frančišek v drugem poglavju *Laudato Si* preide iz predstavitve različnih bolezni, ki prizadevajo svet in človeško družino, k razvoju načrta zdravljenja, ki temelji na veri in Svetem pismu. Začne s ponovnim poudarkom na nujnosti dialoga med znanostjo in religijo: "Če si resnično želimo priti do ekologije, ki bo sposobna popraviti vse, kar smo uničili, ne smemo zanemariti nobene veje znanosti in nobene oblike modrosti, niti verske z njeno lastno govorico ne. Poleg tega je katoliška Cerkev odprta za dialog s filozofsko mislijo, in to ji odpira pot do raznih sintez med vero in razumom." (# 63).

Papež opominja, da so človeška bitja del Božjega načrta za ustvarjanje (# 65). Ustvarjeni smo bili za odnos z Bogom, drug z drugim in s svetom, v katerem živimo; greh, v katerem smo hoteli mi sami prevzeti božjo vlogo in smo zavrnili spoznanje, da smo omejeni, predstavlja zlom teh odnosov (# 66). Torej, namesto da bi mislili, da »gospodovanje nad zemljo in nad božjimi bitji« (1 Mz 1,28) opravičuje, da lahko z njimi in med seboj počnemo, kar hočemo, smo poklicani k temu, da bi bili odgovorni služabniki (# 67-69).

Papež Frančišek večkrat spominja na svetopisemsko sporočilo, da je "vse med seboj povezano" (# 70). Za upanje je dovolj en sam dober človek in v sobotnem počitku je modrost (# 71). Premišljanje o stvarstvu nas lahko privede do slavljenja, zahvaljevanja in globlje vere v Božjo rešiteljsko ljubezen do nas ter do večje želje po pravičnosti (# 72-74).

Papež razlikuje med naravo ("sistem, ki ga je mogoče razčlenjevati, razumeti in z njim upravljati") in stvarstvom ("dar, ki prihaja iz Očetove za vse odprte dlani, kakor stvarnost, ki jo prežarja ljubezen, ki nas kliče k vesoljnemu občestvu") (# 76). Kot "red ljubezni" (# 77) je stvarstvo še naprej treba razvijati, kar zahteva nenehno delo Svetega Duha in človeško sodelovanje, pa tudi našo ustvarjalnost in iznajdljivost, ki se pogosto kaže v znanostih (# 78-81). Kot ljudje v odnosih in soustvarjalci smo poklicani, da z drugimi živimi bitji ravnamo kot s subjekti, s katerimi se srečujemo, in ne kot s predmeti, ki jim gospodujemo ali jih nadziramo.

Papež Frančišek opozarja: "Ko na naravo začnemo gledati zgolj kot na predmet dobička in koristi, ima to hude posledice za družbo." (# 82). Namen in cilj veselja je povsem drugačen: "Človek, obdarjen z razumom in ljubeznijo, pritegnjen v Kristusovo polnost, je poklican, da vse stvarstvo privede k njegovemu Stvarniku." (# 83).

To je zelo frančiškova vizija, razširjena pa je v naslednjih odstavkih: vsak del stvarstva ima namen, ki mu ga je dal Bog, razkriva božjo dobroto in velikodušnost, je soodvisen in na nek način razkriva Boga, ne da bi mogel ujeti polnost Boga (# 84-88). Ta pristop je lepo izražen v Sončni pesmi svetega Frančiška (# 87), ki je bila navdih za encikliko.

Ljubezen do stvarstva pa ne more zakriti "vrednosti" človeške osebe in včasih se "človeku odreka vsakršno prednost in se bojuje za druge vrste, češ da njihovega dostojanstva ne branimo z enako vnemo kakor dostojanstvo ljudi." (# 90). "Čut notranje povezanosti z drugimi ustvarjenimi bitji ne more biti pristen, če srce ne premore nežnosti, sočutja in skrbi za druge ljudi." (# 91). Skrb za naravni svet je v redu, dokler ne zanemarimo svojih sester in bratov, ki trpijo. Ti dve skrbi sta povezani: »Ko je srce resnično odprto za vesoljno občestvo(vanje), ni nič in nihče izključen iz tega bratstva. Potemtakem je res, da se tudi ravnodušnost ali krutost do drugih ustvarjenih bitij tega sveta na neki način vedno prenaša na naš odnos do drugih ljudi.« (# 92).

Ker so zemlja in njene dobrine v bistvu "skupna dediščina," nas papež Frančišek opomni, da po besedah svetega Janeza Pavla II. "na vsako zasebno lastnino vedno pritiska družbena hipoteka" (# 93). Naše naravno okolje je "skupno dobro" in odgovornost vsakega (# 95). Kot kristjani opravljamo to odgovornost, ko sledimo Jezusovemu zgledu, ki je ljudi vabil k razmišljanju o dobroti in lepoti sveta, živel v sožitju z naravo in delal s svojimi rokami ter tako posvečeval človeško delo (# 96-98). Ko prepoznamo čast in odgovornost poslanstva, da živimo in delamo, kot je delal Jezus, se lahko pogumno spopadamo s človeškimi koreninami krize, ki nas trenutno čaka.

Vprašanja za razmislek:

1. Sveti Frančišek je sebe videl kot "univerzalnega brata", ki je bil poklican živeti v sožitju z ljudmi in svetom okoli njega. Kako lahko to harmonijo bolje odražamo v svojem življenju kot verniki, državljani, delavci in potrošniki?
2. Ali se vam zdi papeževo razlikovanje med naravo in stvarstvom koristno?
3. Kako lahko ta enciklika povzroči, da beremo in razlagamo Sončno pesem svetega Frančiška na nove načine?
4. Glede na "vrednost" človeštva v stvarstvu, kaj pomeni spoštovati Božji ukaz prvemu človeku, ustvarjenemu po božji podobi, v 1 Mz, 1,28?
5. Kako lahko obljuba in tradicija evangeljskega uboštva pomagata drugim, da bi bolje razumeli okolje in ga obravnavali kot "skupno dobro?"

Poglavje 3: Človeške korenine ekološke krize

Povzetek:

Papež Frančišek se v duhu svetega Frančiška najprej osredotoča na današnje probleme in posveča osrednjo pozornost prevladujoči tehnokratski paradigmi in njenim vplivom na ljudi in na njihova dejanja po svetu. Naproša nas, da preverimo svoje razumevanje vzrokov za današnjo ekološko krizo in da razmislimo, kakšnih sprememb se je potrebno lotiti, da bomo imeli vsi koristi od novih tehnologij. Poziva nas k dialogu, da se ustvari etični okvir načel in vedenja ter predlaga več področij, o katerih se bo razpravljalo in odločalo.

Prvič: **naš tehnološki razvoj nas je pripeljal na razpotje**. Res moramo biti hvaležni za boljšo kakovost človeškega življenja na področju medicine, inženiringa in komunikacij. Vendar je treba priznati, da je prišlo prav tako do katastrofalnih negativnih posledic. Napredek v tehnologiji se kosa z napredkom moči, zlasti tiste z znanjem in s finančnimi viri za uporabo tehnologije (papež navaja uporabo jedrskih bomb in vrsto tehnologij, ki jih uporabljajo totalitarni režimi, smrtonosni arzenal orožja, ki je na voljo za moderno vojskovanje). Še vedno obstaja prepričanje, da je povečanje moči enako povečanju napredka. Papež Frančišek opozarja, da mora spremljati tehnološki razvoj tudi razvijanje človekove odgovornosti, vrednot in vesti. Razmere zahtevajo etičnost, kulturnost in duhovnost, ki so sposobne postavljati meje in nas učiti jasne samokontrole (# 102-105).

Drugi poudarek je na proučevanju globalizacije tehnokratske paradigme. Tehnološki proizvodi niso nevtralni. Ustvarjajo pogoje, ki narekujejo določen življenjski slog in oblikujejo socialne vzorce, ki jih diktirajo določene skupine ljudi, ki s svojo denarno močjo in oblastjo obvladujejo gospodarsko in politično življenje. Takšen pristop dela reklamo za idejo neskončne ali neomejene gospodarske rasti, ki temelji na laži, češ da obstaja neusahljiva zaloga zemeljskih dobrin (# 106). Problemov svetovne lakote in revščine preprosto ne more reši rast produktivnosti. Zapravljivo potrošništvo je v nasprotju z nehumanim pomanjkanjem. Ob takšnih razmerah papež Frančišek ugotavlja, da so globlje korenine naših aktualnih neuspehov povezane z usmeritvami, s cilji in nameni ter s socialnimi posledicami tehnološke in gospodarske rasti. Potrebno je spoznanje, da naše stremljenje k nenehnemu kopičenju novotarij in materialnih dobrin lahko privede do plitkega in izpraznjenega življenja (# 106-114).

Tretje vprašanje je kriza in učinki modernega antropocentrizma. Bog nam je dal zemljo in z njo moramo ravnati s spoštovanjem in upoštevanjem njenega prvotnega dobrega namena. Nismo poklicani za obvladovanje sveta, marveč za odgovorno upravljanje z njim. Tudi mi smo Božji dar drug za drugega. Če ne znamo priznati kot del resničnosti vrednost ene same uboge osebe, človeškega zarodka, invalida, tedaj nismo sposobni

prisluhniti krik narave. Ne moremo podcenjevati pomena svojega odnosa do okolja, do drugih ljudi in do Boga. Papež Frančišek poziva k novemu preudarnemu mišljenju, ki je sposobno premagati lažne argumente zadnjih stoletij (# 115–121). Takole izjavlja: »Prenove našega odnosa do narave ne more biti brez prenove človeštva. Ekologije ne more biti brez ustrezne antropologije.« (# 118) Da bi začutila odgovornost do sveta, morajo človeška bitja najprej resnično dojeti, kdo pravzaprav so. Papež nas nadalje poziva, naj s svojo bogato krščansko tradicijo omogočamo ploden dialog v naslednjih treh izzivih:

1. Praktični relativizem. Pojmovanje, da vidimo v nečem koristnost samo, če je v človekovem neposrednem interesu lahko vodi do degradacije okolja in do družbenega propada ter spodbujanja "kulture: uporabi in zavrzi". Papež Frančišek navaja le nekaj primerov, kot so trgovina z ljudmi, organizirani kriminal, trgovina z mamili, trgovina s krvnimi diamanti, nakup organov,
2. izločanje otrok in uporabo krzna ogroženih vrst. Politična prizadevanja in moč prava ne bodo dovolj za spremembe; potrebno se bo zateči v kulturo (# 122-123).

2. Potreba po zaščiti dela. V 1. Mojzesovi knjigi sta mož in žena prejela v obdelavo vrt, da bi ga ohranila in bi obrodil sadove. Izhajajoč iz tega primera papež Frančišek izjavlja, da je razumevanje dela v odnosu do drugih tisto, kar daje smisel in namen vsem človeškim dejavnostim. Ta percepcija dopolnjuje presenetljivo razmišljanje o stvarstvu, ki ga najdemo pri sv. Frančišku Asiškem. Papež Frančišek ugotavlja: ko je naša sposobnost razmišljanja in spoštovanja oslABLJENA, ne znamo več dojemati pomembne vloge dela. Papež spodbuja k delu kot sredstvu za izražanje človeškega dostojanstva. Delo bi moralo biti okolje za bogato osebnostno rast, kjer stopajo v igro mnogi vidiki življenja: ustvarjalnost, načrtovanje prihodnosti, razvijanje naših talentov, življenje v skladu z našimi vrednotami, odnos do bližnjih, slavljenje Boga. V našem življenju morata imeti razmišljanje in delo uravnoteženo vlogo. Prav zato je finančna pomoč revnim le začasna rešitev; treba jim je omogočiti pogoje, da z delom živijo dostojno življenje. Nadalje Frančišek ugotavlja, da ni tehnološkega napredka, če se stroški proizvodnje zmanjšujejo z odpuščanjem delavcev in njihovim nadomeščanjem s stroji. Ne, osnovna naloga za skupno dobro je ustvarjanje delovnih mest. Iz tega razloga je nujno dati mesto »gospodarstvu, ki daje prednost proizvodni raznolikosti in poslovni ustvarjalnosti. »Državni organi imajo pravico in dolžnost sprejeti jasne in odločne ukrepe v podporo malim proizvajalcem in diferencirani proizvodnji.« (# 124-129)

3. Biološke tehnologije. Papež Frančišek navaja, da je človeško poseganje na rastlinah in živalih dovoljeno, ko se nanaša na potrebe človeškega življenja. Vendar ugotavlja, da je težko presojati problem genskega spreminjanja. Potrebno je voditi široko,

odgovorno, znanstveno in družbeno razpravo z upoštevanjem vseh razpoložljivih informacij in vanjo vključiti vse, ki so neposredno in posredno prizadeti. Tehnologiji, ločeni od etike, bo težko omejiti vpliv (# 130-136).

Vprašanja za razmislek:

1. Ali kot član globalne skupnosti menite, da potreba po nenehnem nakupovanju in kopičenju napredne tehnologije vpliva na vašo predstavo o izpolnjujočem življenju? Kako?
2. Ko razmišljate o pomembnosti dialoga z drugimi glede človeških vzrokov za ekološko krizo, kako prispeva vaše krščanstvo k plodnemu dialogu z drugimi, da bi prišlo do potrebnih sprememb? Kako boste razvijali svoj pristop do te teme, če še nimate trdnega mnenja? nimate ustrezne podlage/zavedanja, kako boste razvijali svoj pristop?
3. Papež Frančišek je zelo zaskrbljen zaradi antropologije, torej načina, kako razumevamo sami sebe. Kaj pomeni njegova izjava: "brez ustrezne antropologije ne more biti ekologije?"
4. Se vam zdi, da ste ujeti v kulturo 'uporabi in zavrzi', ko tehnološki napredek zahteva nabavljanje nove opreme brez možnosti nadgradnje obstoječe? Ali znate poiskati izhod iz te dileme?
5. Papež Frančišek poudarja pomen kontemplacije in opisuje nekatere značilnosti dela. Ali ste pri vašem delu imeli priložnost združiti razmišljanje in delovanje? Kako bi vi širili te vrednote med ljudmi?
6. Ali se pri nakupovanju izdelkov zavedate, kako je izdelek nastal? Ali je proizvodni proces spoštoval zaposlovanje oseb in prirojene značilnosti rastlin in živali?

Poglavje 4: Celostna ekologija

Povzetek:

To poglavje je izredno pomembno, ker je v njem papež Frančišek definiral pojem CELOSTNA EKOLOGIJA, začeni z izjavo, da gre za nekaj, kar »očitno izraža spoštovanje do človeka in ima socialne razsežnosti.« (# 137) Nato je razložil različne vrste ekologije: okoljsko, ekonomsko in socialno; kulturno; in slednjič ekologijo vsakdanjega življenja. Poglavje se konča s pogledom na dve pomembni načeli: skupno dobro in medgeneracijska pravičnost.

Podrobneje premislimo vsako od teh področij:

Okoljska, ekonomska in socialna ekologija.

Da bi lažje razmišljali o teh treh dimenzijah ekologije papež Frančišek poudarja dimenzijo medsebojne povezanosti vseh stvari in »pogoje, ki so nujni za življenje in preživetje družbe ter iskrenost, ki je potrebna, da znamo tudi podvomiti v nekatere modele razvoja, proizvodnje in porabe.« (# 138)

Papež poziva k CELOSTNEMU PRISTOPU do zapletene krize: »Ne srečujemo se z dvema ločenima krizama, z okoljsko in socialno, ampak z eno samo kompleksno krizo, ki je obenem družbena in okoljska.

Strategije za reševanje krize zahtevajo celostni pristop za boj proti revščini, za vrnitev dostojanstva izključenim in hkrati za varovanje narave.« (# 139) Raziskovalci morajo imeti široko akademsko svobodo, da bi bolje razumeli medsebojno vplivanje sistema in da bi našli načine za reševanje krize (# 140). Pojem ekonomska rast ponuja omejeno razumevanje problematike, zato papež predlaga potrebo po »ekonomski ekologiji«, ki bi znala imeti širšo vizijo resničnosti, humanizem, ki bi bil sposoben povezovati različna področja znanja, vključno z ekonomijo, v službi bolj celostne in povezovalne vizije (# 141). Če je torej vse povezano med seboj, potem ima tudi zdravje družbenih institucij vpliv na okolje in na kakovost človeškega življenja. Institucije, ki so šibke, imajo negativne posledice (# 142).

Kulturna ekologija. Papež navaja, da obstajajo poleg naravne dediščine tudi zgodovinska, umetniška in kulturna dediščina, ki so prav tako ogrožene. Zaradi te nevarnosti je potrebna večja pozornost do lokalnih kultur. Potrošniška vizija človeških bitij izenačuje te kulture. Pri tem se poizkuša reševati vse probleme z enotnimi predpisi in tehničnimi posegi, pri čemer se lahko prezre kompleksnost lokalne problematike, ki potrebuje aktivno sodelovanje vseh članov skupnosti (#144). V kontekstu kulture papež izrazi potrebo po posebni skrbi do skupnosti domorodcev in za njihove kulturne tradicije. Z njimi ne smemo ravnati, kot da bi šlo le za eno izmed manjšin. Domorodci morajo biti glavni sogovorniki v dialogu, še posebno v primerih, ko se načrtujejo veliki projekti na njihovi zemlji. Na žalost se na različnih delih sveta nad

njimi izvaja velik pritisk, tako da zapuščajo svojo zemljo in morajo prepustiti mesto kmetijskim in rudarskim projektom(#146).

Ekologija vsakdanjega življenja

V tem delu papež obravnava vprašanje KAKOVOSTI ŽIVLJENJA, ki zadeva vsakogar izmed nas. Pri tem pohvali tiste, ki se velikodušno in ustvarjalno odzivajo na okoljske omejitve, vendar ugotavlja, da vodi huda revščina v težke izzive glede kakovosti življenja. Papež omenja številne težave, ki jih povzroča pomanjkanje stanovanj, kriminalizacija in prenaseljenost v velikih mestih (# 148-149,152). Omenja pa tudi vrsto preobrazb v mestnem življenju, ki bi lahko bile del nove vizije za naš skupni dom (# 147-153). Skrb za življenje v mestu pa ne bi smela zasenčiti težav podeželskega prebivalstva, ki »nima dostopa do osnovnih virov in kjer delavci še vedno prebivajo v suženjskih razmerah, brez pravice ali celo upanja na dostojnejše življenje.« (# 154) Ta del se zaključí s prepoznavanjem odnosov med človeškim življenjem in moralnim zakonom, ki je globoko vtisnjen v naši naravi in je potreben za ustvarjanje bolj dostojanstvenega okolja (# 155).

Načelo skupnega dobrega

Papež poudarja skupno dobro kot osrednje in povezovalno načelo družbene etike, ki temelji na spoštovanju človeške osebe (# 156-157). Družbo kot celoto in zlasti države poziva k varovanju in spodbujanju za skupno dobro; pri tem izpostavlja solidarnost in prednostno skrb za najrevnejše med našimi brati in sestrami (# 157-158).

Načelo medgeneracijske pravičnosti

Papež opredeljuje medgeneracijsko solidarnost kot pojem skupnega dobrega tudi za prihodnje generacije. Takole pojasnjuje: »Medgeneracijska solidarnost je nujna, predstavlja osnovno vprašanje pravičnosti, saj svet, ki smo ga prejeli, pripada tudi našim zanamcem«(# 159) in dodaja, da stavi na naše dostojanstvo. Potem nadaljuje: »Hitrost porabe, odpadki in okoljske spremembe so zelo prizadele zdravje našega planeta; prav tako vodi v katastrofo tudi naš sodoben in neprimeren življenjski slog.«(# 161) Trenutna kriza zahteva zelo konkreten odziv in papež Frančišek opozarja: »Posledice sedanjega neravnovesja lahko zmanjšamo le z odločnim ukrepanjem, tukaj in zdaj. O svoji odgovornosti moramo razmišljati pred tistimi, ki bodo morali trpeti hude posledice našega neodgovornega ravnanja.«(# 162)

Vprašanja za razmislek:

1. Papež Frančišek pravi, da je celostna ekologija pristop, ki povezuje okoljske probleme s socialnimi in ekonomskimi. Kako vidite to povezavo?
2. Papež govori o potrošniški viziji ljudi in o tem, kako so povečevanje porabe oz. odpadkov in okoljske spremembe prizadele zmogljivost planeta, kar lahko vodi le v katastrofe. Kako mislite, da sami prispevamo k tej situaciji?
3. Kako vidite povezavo med splošnim namenom skupnih svetovnih dobrin in evangeljsko prednostno skrb za revne?
4. Papež Frančišek izjavlja, da »medgeneracijska solidarnost ni le obveza, ampak je osnovno vprašanje pravičnosti.« Kaj je treba storiti za zagotovitev boljše prihodnosti bodočih generacij?

Poglavje 5: Smernice za ukrepanje na podlagi dialoga

Povzetek:

V 5. poglavju papež predstavi svoj pregled na resničnost planeta in globoko človeške vzroke za propadanje okolja. Nato ponuja svoja razmišljanja o pomembnejših poteh, ki jih bomo morali prehoditi, da nam bodo "pomagala pobegniti iz spirale samouničenja, ki nas trenutno ogroža" (# 163). Njegov pristop je zasnovan na nizu dialogov, ki jih je treba izvesti: o okolju v mednarodni skupnosti; o novi narodni in lokalni politiki; o preglednosti odločanja; med politiko in ekonomijo za človeško izpolnitev; med religijami in znanostjo. Papež obravnava vsakega od teh predlaganih dialogov v podrobnostih in odpira naslednja vprašanja:

Dialog o okolju v mednarodni skupnosti. Prepričanje, da je naš planet naša domovina in da človeštvo živi kot en narod v skupnem domu (# 164), narašča, in bi nas moralo voditi k zasnovi skupnega projekta za svet in človeštvo. Kljub določenemu napredku še vedno obstaja pomanjkanje globalne zavesti o resnosti razmer (# 165–170). Papež govori o potrebi po "skupnih in različnih odgovornostih" in radikalnih spremembah, ki jih zahtevajo sedanje okoliščine (# 170). Poziva k izvršljivim mednarodnim sporazumom. Potrebujemo globalne regulativne norme, da bi zagotovili izvrševanje naloženih obveznosti in preprečevanje nesprejemljivih ukrepov; potreben je dogovor o sistemih upravljanja za celoten obseg tako imenovanih "globalnih skupnih predlogov" (# 173-174).

Dialog o novi narodni in lokalni politiki. Ni dovolj, da se osredotočimo na mednarodna vprašanja, ampak je potrebno zmagovalce in poražence prepoznati in identificirati tudi na nacionalni in lokalni ravni (# 176). Vlade se ne bi smele ukvarjati predvsem s trenutnimi rezultati, ki jih prikazujejo potrošniški sloji prebivalstva in se osredotočajo na kratkoročno rast (# 178), ampak raje z dolgoročnimi cilji, ki zagotavljajo skupno dobro. Morale bi sprejeti zakone, ki spodbujajo spoštovanje okolja in interese malih proizvajalcev in ohranjajo lokalne ekosisteme (# 179-181). Vendar je papež zelo realen glede možnosti za doseganje teh dolgoročnih ciljev, in ugotavlja, da je „... javni pritisk treba izvajati, da bi spodbudili odločne politične akcije“ (# 179).

Dialog in preglednost pri odločanju. V tem poglavju papež obravnava problematiko korupcije, ki jo je mogoče učinkovito obravnavati s preglednimi in sodelovalnimi politični procesi (# 182). Vsak zaključek, ki bi vplival na okolje, mora biti načrtovan interdisciplinarno in pregledno, brez slehernih ekonomskih ali političnih pritiskov (# 183). Papež poziva k dialogu med vsemi zainteresiranimi stranmi, zlasti z lokalnim prebivalstvom in ponuja vrsto vprašanj, ki jih je treba pretresti, da bi bil zagotovljen celovit razvoj (# 183-185). Poudarja tudi potrebo po uporabi previdnostnega načela (#

186-187). Papež ugotavlja, da bi moral biti v primeru močnih dokazov o možnosti nastanka nepopravljive škode zaradi neke dejavnosti »projekt zaustavljen ali spremenjen, tudi če ni nespornega dokaza. Tu je dokazno breme dejansko obrnjeno, saj bo treba v takšnih primerih predstaviti objektivne in dokončne dokaze, da predlagana dejavnost ne bo povzročila resne škode okolju ali tistim, ki ga naseljujejo“ (# 186).

Politika in gospodarstvo v dialogu za človeško izpolnitev. "Politika ne sme biti podvržena gospodarstvu, tako kot gospodarstvo ne sme biti podvrženo ukazom dobičkonosne tehnokratske paradigme« (# 189). Politika in ekonomija morata biti v službi življenja, zlasti človekovega življenja, varstvo okolja pa ne more biti zagotovljeno samo na podlagi finančnih izračunov stroškov in koristi ter tržnih moči (# 189-190). Upanje, da bodo tisti, ki so obsedeni z dobičkom, pri svojih izračunih upoštevali skrb za naravo, je prazno (# 190). Neomejena rast ni čudežno zdravilo za vse naše težave; raje moramo biti bolj kreativni in vlagati v trajnostni razvoj (# 192-194). „... prišel je čas, ko bo treba v nekaterih delih sveta zmanjšati rast, da bi zagotovili sredstva za zdravo rast v drugih delih sveta (# 193). Papež glasneje poziva k večji odgovornosti na vseh ravneh in navaja potrebo po subsidiarnosti (# 196) in konča ta del razmišljanja z izzivom politiki, naj se potruji za obnovo lastne verodostojnosti s spodbujanjem jasnega in preglednega pristopa do trenutnih problemov in s tem za omejevanje prostora, kjer lahko deluje organizirani kriminal (# 197).

Religije v dialogu z znanostjo. Empirične znanosti ne morejo v celoti pojasniti življenja in religiozni klasiki spodbujajo k razmisleku o končnem pomenu, kar lahko odpira nova obzorja (# 199). Če izgubimo iz vida velike spodbude, ki nam omogočajo življenje v sožitju, in vrednote, kot sta žrtvovanje in dobrota, nobena tehnična rešitev ne bo mogla zapolniti praznine; verniki morajo živeti na način, ki je skladen z njihovo vero in ji ne nasprotujejo s svojimi dejanji (# 200). "Večina ljudi na našem planetu izpoveduje, da so verniki. To bi moralo religije spodbuditi k medsebojnemu dialogu zavoljo varovanja narave, zaščite ubogih in graditve mrež spoštovanja in bratstva " (# 201). Papež poziva tudi k dialogu med različnimi znanostmi in različnimi ekološkimi gibanji. „Teža okoljske krize zahteva, da vsi gledamo na skupno dobro« in spodbujamo pravi dialog, ki bo pripeljal do konkretnih rezultatov (# 201).

Vprašanja za razmislek:

1. Krčenje gozdov; ropanje zemlje; onesnaževanje voda; sprememba podnebja; fosilna goriva. Ali so to zgolj naslovi ali pa so življenjska vprašanja, ki jih postavlja katoliški socialni nauk in moramo nanje najti konkretne odgovore? Ali se strinjate s papežem, da je potreben pritisk javnosti, ki bo povzročil spremembe na teh pomembnih področjih?

2. Kakšno je vaše mnenje glede globalnega dogovora o uporabi oceanov? Koliko poznate probleme, povezane z viri iz oceanov? Je potrebno razmišljati o nadnacionalnem organu za upravljanje uporabe oceanskih virov? Kaj je treba storiti glede tega vprašanje in kje moramo začeti?
3. Ali se zavedate prispevka civilne družbe k okoljskim vprašanjem? Ali ste seznanjeni s pozitivnimi rezultati politike, pridobljenimi v vaši državi zaradi dela organizacij civilne družbe?
4. Ali menite, da se je treba izogibati politiki, da ne bi umazali rok? Ste prepričani, da moramo sodelovati v političnem življenju, da bi pomagali pri usmerjanju njegovih odločitev? Kako si lahko predstavljamo politiko ali ekonomijo, ki sta resnično predani človeški polnosti in spodbujanju okoljske pravičnosti?
5. Zakaj mnogi ljudje vidijo nasprotje med religijo in znanostjo? Je to zadržanje podedovano od razsvetljenstva? Kako sta religija in znanost prispevali k mnenju, da sta nezdružljivi? Je to res?
6. Zakaj bi moral delati za pravičnejši svet, kjer imajo revni glas in lahko najdejo svoje dostojanstvo, kjer lahko pridobijo potrebna orodja in znanje za rešitev iz svojega stanja?

Poglavje 6: Ekološka vzgoja in duhovnost

Povzetek:

V uvodnem stavku šestega poglavja je jasno navedena tema v značilnem slogu papeža Frančiška: „Veliko reči se bo moralo spremeniti, predvsem pa se bomo morali spremeniti ljudje« (# 202). Nato razprostre spremembe.

Prvo poglavje (# 203-208) nas usmerja k novemu življenjskemu slogu, posameznike in skupine spodbuja k zavračanju potrošništva, opominja nas, da je »nakupovanje vedno tudi moralno - in ne zgolj ekonomsko dejanje« (# 206). Nato opozori na Listino o Zemlji in izrazi upanje, da bo "morda naš čas tisti, ki se ga bodo spominjali po tem, da se je v njem prebudilo novo spoštovanje življenja, trdna odločenost za doseganje trajnosti, pospešen boj za pravičnost in mir ter veselo praznovanje življenja." (# 207).

Drugo poglavje (# 209-215) poziva, da bi se poučili o zavezi med človeštvom in okoljem. Papež izjavlja: »Zavedanje o resničnosti današnje kulturne in ekološke krize moramo prevesti v nove navade« (# 209). Opozarja, da je okoljska vzgoja razširila svoje cilje s kritiko »mitov« sodobnosti in osredotočenostjo na vzpostavljanje harmonije v sebi, z drugimi, z naravo in drugimi živimi bitji ter z Bogom. Papež poziva k "etiki ekologije" (# 210).

Ko papež govori o ekološkem spreobrnjenju, predstavi potrebo po ekološki duhovnosti, ki bo temeljila na veri in evangelijskem prepričanju, ki spodbujata strastno skrb za zaščito sveta (# 216). Ko se ponovno obrača na Frančiška Asiškega, poudarja da je zdrav odnos do stvarstva ena izmed dimenzij osebnega spreobrnjenja (# 218), spreobrnitev, ki vključuje hvaležnost in zastonjskost, ljubeče zavedanje našega univerzalnega občestva in da vsako bitje odseva delček Boga. Vztraja pa, da samo posamezna prizadevanja ne bodo odpravila zapletenih razmer našega sveta; potrebujemo tudi učinkovite mreže skupnosti (# 219).

V poglavju o radosti in miru (# 222-227) nas papež spodbuja, da se iz različnih religioznih tradicij, vključno z judovsko-krščanskim, učimo "manj je več", dodaja, da "biti tiho prisoten v vsaki resničnosti, ne glede na to, kako majhna je, nas odpira za veliko večja obzorja razumevanja in osebne izpolnitve" (# 222). »Krščanska duhovnost predpostavlja rast, ki jo zaznamuje zmernost in sposobnost, da smo srečnim z malim." (# 222) Tudi v teh besedah odmevajo pogledi svetega Frančiška.

Življenje, ki ga zaznamujeta preprostost in treznost, je osvobajajoče, je življenje v polnosti. Ljudje so sposobni izpuščati nezadovoljene potrebe, zmanjšujejo se obsedenosti in izčrpanost, tudi če živijo skromno, še posebej ko gojijo druge vrste veselja in najdejo zadovoljstvo v bratskih srečanjih, služenju in razvijanju svojih darov na področju glasbe in umetnosti, v stiku z naravo, v molitvi (# 223).

Papež opozarja na potrebo po miru s samim seboj, notranji mir je tesno povezan s skrbjo za ekologijo in splošno dobro, kajti če živimo pristno, se to odraža v uravnoteženem načinu življenja in sposobnosti čudenja, kar nas popelje do globljega razumevanja življenja. "Celovita ekologija vključuje tudi to, da si vzamemo čas, da se povrne vedra harmonijo s stvarstvom, da razmislimo o svojem življenjskem slogu in naših idealih ter o Stvarniku, ki živi med nami in nas obdaja, katerega navzočnosti „ne smemo prikrajati po svoje, ampak ga najti takega, kakršen je« (# 225). V okviru ljubezni do stvarstva papež spodbuja vernike, naj se vrnejo k praksi zahvaljevanja pred in po jedi, da bi se tako spomnili svoje življenjske odvisnosti od Boga, okrepili občutek hvaležnosti za darove stvarstva, dali priznanje tistim, ki nam s svojimi deli zagotavljajo blaginjo in znova utrdili svojo solidarnost s tistimi, ki jo najbolj potrebujejo (# 227).

V 5. poglavju govori o državljanstvu in političnem življenju (# 228-232). Ugotavlja, da je navedena skrb za naravo del življenjskega sloga, ki vključuje zmožnost skupnega življenja in občestva, na koncu pa razširi »univerzalno bratstvo« na vsa bitja, tudi veter, sonce in oblake (# 228). Papež izreče vroč poziv: »Dovolj je bilo nemorale in zasmehovanje etike, dobrote, vere in poštenosti. Čas je, da priznamo, da nam lahkotna površnost ne bo prinesla nič dobrega. Ko so načeti temelji družbenega življenja, sledijo spopadi med nasprotujočimi si interesi, nove oblike nasilja in brutalnosti in ovire za rast pristne kulture skrbi za okolje «(# 229).

Ko nas opozarja na zakramentalna znamenja in praznovanje nedeljskega počitka (# 233-237), papež ugotavlja, da so „zakramenti prednostni način, s katerim je Bog naredil naravo za sredstvo posredovanja nadnaravnega življenja, s čimer nas spomni, da »krščanstvo ne zavrača materialnega« (# 235). Ko govori o veslojni razsežnosti evharistije dodaja, da tudi takrat, ko se praznuje skromnih okoliščinah, se na nek način praznuje »na oltarju sveta. " Nato razvije idejo, da naj bi bila "nedelja, kot judovski sabat, dan, ki zdravi naše odnosi z Bogom, s sabo, z drugimi in s svetom. " (# 237)

V 7. poglavju (# 238-240), ki se nanaša na svetega Bonaventuro, papež Frančišek govori o trojstvenem vidiku stvarstva in poziva vse, naj poskušajo brati resničnost s ključem trinitarnosti. 8. poglavje (# 241-242) govori o Mariji kot kraljici vsega stvarstva, razširi razmišljanje na Jožefa, pravičnega moža, ki nas lahko vse nauči skrbi in pomaganja. Deveto poglavje (243-246) nas opozarja na življenje "onstran sonca ", v večnem življenju", v katerem bo vsako bitje, sijajno preurejeno, zavzelo svoje mesto in imelo nekaj podariti tem ubogim moškim in ženskam, ki bodo osvobojeni enkrat za vselej. " Sveti oče nato zaključi z dvema molitvama, molitvijo za vse vernike in posebej krščansko molitvijo.

Vprašanja za razmislek:

1. Kaj je najnujnejša potreba vaše družbe in kaj lahko storite za vzgojo drugih v tem pogledu?
2. Kaj lahko, še posebej tisti, ki izpovedujemo način življenja svetega Frančiška, naredimo za bolj preprosto življenje?
3. Za kakšno "ekološko preobrazbo" se lahko zavežete danes?

